

Asmeninės pagalbos organizavimo ir teikimo mechanizmo tobulinimas

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Statistika

	2021 metai	2022 metai	2023 metai	2024 metai	2025 m.	2026 m. (planas)
Gavėjai	568 (M-337, V–231)	1650 (M-649, V–1001) (6 ukrainiečiai)	1987 (M-1170, V-811) (7 ukrainiečiai)	1917 (M-1087, V-830) (6 ukrainiečiai)	1798 (M-1006, V-793) (7 ukrainiečiai)	2000
Suteiktų valandų	62 224	697 617	1 122 833	999 310	1 073 984	
Asmeniniai asistentai	297 (46 pasitelkti)	863 (301 pasitelkti)	1115 (459 asmens pasitelkti)	1132 (487 asmens pasitelkti)	1119 (507 asmens pasitelkti)	
Savivaldybės	Teikiama 49 savivaldybėse	Teikiama 58 savivaldybėse	Teikiama 59 savivaldybėse	Teikiama 59 savivaldybėse	Teikiama 59 savivaldybėse	
Įkainis	Valandinio įkainio vidurkis visose savivaldybėse siekė apie 8 Eur	Valandinio įkainio vidurkis visose savivaldybėse siekė apie 8,5 Eur	Valandinio įkainio vidurkis visose savivaldybėse siekia apie 10 Eur	Valandinio įkainio vidurkis visose savivaldybėse siekia apie 9,86 Eur	Valandinio įkainio vidurkis visose savivaldybėse siekia apie 10,33 Eur	
VB lėšų panaudojimas (tūkst. Eur.)	553,3	5 791,2	10 223,1	9 354,7	10 510,3	11 880

Problematika

1

- Skirtinga savivaldybių praktika

2

- Neapibrėžtos pagalbos teikimo apimtys

3

- Subjektyvūs sprendimai

4

- Trūksta įrankių kontrolei užtikrinti

Sprendimai

- Aiškiai apibrėžti asmeninės pagalbos gavėjų grupę;
- Nustatyti vieningą asmeninės pagalbos poreikio vertinimo sistemą;
- Nustatyti galimą didžiausią asmeninės pagalbos valandų skaičių;
- Sustiprinti asmeninės pagalbos teikimo ir organizavimo kontrolę asmeninės pagalbos teikėjo ir savivaldybės lygmeniu;
- Aiškiau apibrėžtos asmeninio asistento funkcijos;
- Tvarkos aprašų nuostatas dėl sprendimų, dokumentų ir informacijos pateikimo, skundų nagrinėjimo ir kitų priimamų administracinių sprendimų suderinti su LR Viešojo administravimo įstatymo aspektais.

Tikslinė grupė ir pirmumo teisė

Tikslinė grupė

- Asmenys su negalia nuo 7 metų, kuriems **nustatytas individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikis (IPTIK)**.

Pirmumo teisė

- Dirba ar mokosi, teikiama asmeninė pagalba ir po pakartotinio vertinimo nustatytas asmeninės pagalbos poreikis;
- Vyresni nei 16 metų, dirba, ieško darbo ar mokosi arba **(NAUJA)** **aktyviai dalyvauja visuomeniniame gyvenime** (tai asmens reguliari veikla (ne mažiau nei 2 kartai per savaitę) už namų ribų, susijusi su bendruomenine, kultūrine, religine, sportine, pilietine ar kita socialine veikla, kurioje asmuo dalyvauja bendraudamas su kitais asmenimis arba naudojasi paslaugomis, pavyzdžiui, lanko dienos centrą, socialines dirbtuves;
- Darbingo amžiaus ir gyvena vieni arba augina vaiką iki 7 metų.

Asmeninės pagalbos teikimo apimtys

7-13 metų (imtina)	14-17 metų (imtina)	Nuo 18 metų iki pensinio amžiaus	Pensinio amžiaus asmenys
Iki 60 val.	Iki 148 val.	Iki 196 val.	- Iki 30 val. - Iki 196 val.

Jei, įvertinus asmeninės pagalbos poreikį, nustatoma, kad asmeniui nepakanka nurodyto galimo nustatyti didžiausio asmeninės pagalbos valandų skaičiaus per mėnesį, savivaldybės administracija gali nurodyti didesnę asmeninės pagalbos valandų skaičių. Tokiu atveju, asmeninės pagalbos teikimo išlaidas, viršijančias numatytą asmeninės pagalbos valandų skaičių, asmuo apmoka savo lėšomis arba jos gali būti dengiamos savivaldybės biudžeto lėšomis ar iš kitų lėšų.

Asmeninės pagalbos poreikio vertinimas

Klausimyno struktūra:

Asmeninės pagalbos poreikio vertinimo gairės

Bendra dalis – pildoma visiems asmenims;

Klausimyno 1 priedas – asmenims nuo 7 iki 13 metų (imtinai);

Klausimyno 2 priedas – asmenims nuo 14 metų.

- Numatyti atskiri vertinimo modeliai vaikams ir suaugusiems, atsižvelgiant į individualios pagalbos poreikio vertinimo kriterijus.
- Poreikio vertinimas siejamas su Individualios pagalbos poreikio vertinimu (Individualios pagalbos poreikio klausimynas vaikams arba suaugusiems).
- Jei iki asmeninės pagalbos poreikio vertinimo likus 24 mėnesiams jau buvo pildytas Individualios pagalbos poreikio klausimynas vaikams arba suaugusiems, jo pildyti nereikia.

Poreikio vertinimas 7-13 metų (imtinai) asmenims

- Užpildoma klausimyno bendra dalis;
- Užpildomas klausimyno 1 priedas, pažymint pagalbos pobūdį;
- Nurodomas rekomenduojamas asmeninės pagalbos valandų skaičius per mėnesį (maksimalus iki 60 val.) ir užpildoma motyvuota išvada.

Vertinimas nėra siejamas su Individualios pagalbos poreikio klausimynu.

ASMENINĖS PAGALBOS POREIKIO VERTINIMO KLAUSIMYNAS ASMENIMS NUO 7 IKI 13 METŲ (IMTINAI)

1. DALYVAVIMAS (ISITRAUKIMAS). Vertinama, ar reikalinga asmeninio asistento pagalba ruošiantis vyksti ir vykstant į nuolatinę ugdymo ar kitą užimtumo ar laisvalaikio praleidimo vietą ir iš jos. Pastaba. Asmeninis asistentas neteikia fizinės pagalbos (asmens neneša, neįkelia į transporto priemonę ir (ar) neiškelia iš jos).	
1.1. Pagalba ruošiantis vyksti į nuolatinę ugdymo ar kitą užimtumo vietą ir iš jos (tinkamą variantą pažymėkite): ☐ rūbų padavimas; ☐ pagalba apsirengiant (pvz., rankų, kojų įkišimas į rūbus); ☐ sagų ir (ar) užtrauktuko užsegimas, avalynės apavimas ir raištelių užrišimas; ☐ priminimas ir (ar) paraginimas aprangą bei avalynę rinktis pagal metų laikus, pagalba pasirenkant; ☐ pagalba atskiriant rūbo priekį nuo nugaros, gerąją pusę nuo išvirkščiosios, kairiąją batą nuo dešiniojo; ☐ kita (įrašykite).	
1.2. Pagalba vykstant į nuolatinę ugdymo ar kitą užimtumo vietą ir iš jos (tinkamą variantą pažymėkite): ☐ pagalba išeinant iš gyvenamosios vietos ir (ar) grįžtant į ją (pvz., atidarant duris, naudojantis liftu, laiptų kopiklu); ☐ pagalba įlipant į transporto priemonę (pvz., autobusą, automobilį) ir (ar) išlipant iš jos; ☐ pagalba pereinant gatvę ar judant šaligatviu, ypač esant kliūčių (pvz., nelygi danga, laiptai be turėklų); ☐ priminimas ir (ar) patarimas dėl vykimo į nuolatinę ugdymo ar kitą užimtumo vietą; ☐ priminimas pasižymėti bilietą ir (ar) pagalba tą darant, jei kartu vykstama viešoju transportu; ☐ priminimas apie saugų elgesį gatvėje, viešojo transporto taisykles, pagalba planuojant maršrutą; ☐ kita (įrašykite).	
1.3. Pagalba organizuojant ir leidžiant laisvalaikį, ištraukiant iš visuomeninę veiklą ir (ar) dalyvaujant joje (pvz., šventėse, minėjimuose, kituose renginiuose) (tinkamą variantą pažymėkite): ☐ palydėjimas į laisvalaikio praleidimo vietą ir reikiamos pagalbos užtikrinimas būnant joje (pvz., įlipant į transporto priemonę ir (ar) išlipant iš jos, persirengiant, palydint į tualetą, susirandant vietą, maitinantis); ☐ priminimas apie socialines normas ir bendravimo taisykles; ☐ pagalba perskaitant informaciją; ☐ kita (įrašykite).	
Kitos paslaugos ar pagalba, užtikrinančios asmens dalyvavimą (išitraukimą) (nurodykite, kokių paslaugų ar pagalbos reikia, ir priežastis).	
2. REKOMENDUOJAMAS ASMENINĖS PAGALBOS VALANDŲ SKAIČIUS PER MĖNESĮ	Asmeninės pagalbos valandų skaičius per mėnesį:
3. Motyvuota išvada ir rekomendacijos dėl asmeninės pagalbos poreikio nustatymo	Motyvuota išvada dėl asmeninės pagalbos skyrimo (ne)tikslingumo: 1. Pažymėkite išvadą, remdamiesi duomenimis apie asmens funkcinį savarankiškumą, dalyvavimą kasdienėje veikloje, saugumo užtikrinimą bei poreikį vykdyti reguliarias veiklas už namų ribų (pvz., lankyti ugdymo įstaigą, užimtumo centrą, socialines dirbtuves, dienos centrą), ir nurodykite asmeninės pagalbos valandų skaičių per mėnesį.

Poreikio vertinimas 14-17 metų (imtinai) asmenims (1)

- Užpildoma klausimyno bendra dalis;
 - Užpildomas klausimyno 2 priedas:
- (1) užpildomas Neįgalumo lygio nustatymo kriterijų ir tvarkos aprašo **3 priedas** (Individualios pagalbos poreikio klausimynas vaikams) (**IPP klausimynas**).

(2) gauti IPP klausimyno balai surašomi į klausimyno 2 priedą.

Surinkus mažiau nei 20 balų ir nei vienos veiklos srityje nenustatytas didelis ar nuolatinės pagalbos poreikis (3-4 balai) – asmeninės pagalbos poreikis nenustatomas.

Jei surenkama daugiau nei 105 balai – rekomenduojama asmeninę pagalbą teikti kartu su socialinėmis paslaugomis.

Vaikų individualios pagalbos poreikio nustatymo klausimyno pildymo data ir numeris (įrašyti)		
Užpildžiusios įstaigos pavadinimas (įrašyti):		
Veiklos sritis		Pagalbos poreikio įvertinimo rezultatai (balais)
Pažinimas		
Judumas ir (ar) mobilumas	Mobilumas (judėjimas)	
Savipriežiūra	Savarankiškumas	
	Buitis	
Bendravimas ir kasdienė veikla	Bendros užduotys ir reikalavimai	
	Bendravimas	
	Tarpasmeniniai santykiai ir sąveikos	
Dalyvavimas (įsitraukimas)	Pagrindinės gyvenimo sritys	
	Bendruomeninis, socialinis ir pilietinis gyvenimas	
Bendra balų suma:		

SVARBU. Pildyti nereikia, jei šis IPP klausimynas buvo užpildytas likus ne daugiau kaip 24 mėn. iki asmeninės pagalbos poreikio vertinimo pradžios.

Poreikio vertinimas asmenims nuo 18 metų (1)

- Užpildoma klausimyno bendra dalis;
- Užpildomas klausimyno 2 priedas:

(1) užpildomas Dalyvumo lygio nustatymo kriterijų ir tvarkos aprašo **3 priedas** (Individualios pagalbos poreikio klausimynas) (**IPP klausimynas**).

(2) Gauti IPP klausimyno balai surašomi į klausimyno 2 priedą.

Surinkus mažiau nei 20 balų ir nei vienos veiklos srityje nenustatytas didelis ar nuolatinės pagalbos poreikis (3-4 balai) – asmeninės pagalbos poreikis nenustatomas.

Jei surenkama daugiau nei 150 balų – rekomenduojama asmeninę pagalbą teikti kartu su socialinėmis paslaugomis.

Individualios pagalbos poreikio klausimyno pildymo data ir Nr. <i>(įrašyti)</i>					
Užpildžiusios įstaigos pavadinimas <i>(įrašyti)</i> :					
	Veiklos sritis				
	Pažinimas	Judėjimas (mobilumas)	Savipriežiūra	Bendravimas ir kasdienė veikla	Dalyvavimas (įsitraukimas)
Pagalbos poreikio įvertinimo rezultatai (balais) <i>(perrašyti)</i>					
Bendra balų suma:					

SVARBU. Pildyti nereikia, jei šis IPP klausimynas buvo užpildytas likus ne daugiau kaip 24 mėn. iki asmeninės pagalbos poreikio vertinimo pradžios.

Motyvuota išvada

7. REKOMENDUOJAMAS ASMENINĖS PAGALBOS VALANDŲ SKAIČIUS PER MĖNESĮ	Asmeninės pagalbos valandų skaičius per mėnesį.
8. Motyvuota išvada ir rekomendacijos dėl asmeninės pagalbos poreikio nustatymo	Motyvuota išvada dėl asmeninės pagalbos skyrimo (ne)tikslingumo. 1. Pagrįsti išvadą, remiantis duomenimis apie asmens funkcinių savarankiškumą, dalyvavimą kasdienėje veikloje, saugumo užtikrinimą bei poreikį vykdyti reguliarias veiklas už namų ribų (pvz., lankyti ugdymo įstaigą, užimtumo centrą, socialines dirbtuves, dienos centrą), ir nurodyti asmeninės pagalbos valandų skaičių per mėnesį. 2. Jeigu asmeninė pagalba rekomenduojama, nurodyti: kokias veiklas vykdant ji reikalinga, kokio intensyvumo, kokios galimos rizikos ir sunkumai, jei asmeninė pagalba nebūtų teikiama. 3. Nurodyti asmens pasirinkto asmeninės pagalbos teikėjo duomenis (juridinio asmens pavadinimą, buveinės adresą) ar asmens siūlomo pasitelkti asmeninio asistento (fizinio asmens) duomenis (vardą, pavardę, telefono ryšio numerį ar elektroninio pašto adresą). 4. Jei aktualu, nurodyti, ar būtinas kitų specialistų įsitraukimas arba kitos paslaugos. 5. Jei, pasibaigus nustatytam asmeninės pagalbos poreikio terminui, atliekamas pakartotinis vertinimas, papildomai nurodyti pasikeitusias aplinkybes, turinčias ar galinčias turėti įtakos asmeninės pagalbos teikimui (pvz., pakito asmens sveikatos būklė, jis pradėjo dirbti, lankyti ugdymo įstaigą, gauti socialines paslaugas, todėl jam reikia daugiau ar mažiau asmeninės pagalbos valandų).

Sprendimas

Priimamas per 20 d. d. nuo asmens prašymo gavimo (terminas gali būti pratęstas dar 20 d. d.) – pagal VAĮ.

Poreikis nustatomas 2 metams, terminas skaičiuojamas nuo Sutarties pasirašymo dienos.

Asmuo informuojamas VAĮ 13 str. 1 d. nustatyta tvarka (per 3 d. d.). Organizuojamas Sutarties pasirašymas.

Skundų dėl sprendimo nagrinėjimas

- Skundai nagrinėjami VAĮ nustatyta tvarka.
- Jei skundžia savivaldybės merui – sudaroma komisija, kuri teikia išvadą su rekomendacija.
- Savivaldybės administracija gavusi išvadą, priima sprendimą dėl skundo.

Sutarties pasirašymas ir asmens siūlomas asmeninis asistentas

- Pasirašoma per 20 d. d. nuo sprendimo priėmimo;
- Pasirašymo terminą galima pratęsti;
- Reglamentuota, kada sudaromas Sutarties papildomas priedas, o kada pasirašoma nauja Sutartis;
- Pasiūlytas asmeninis asistentas iki sutarties pasirašymo turi pateikti reikiamus dokumentus. Dokumentai turi galioti visą asmeninės pagalbos teikimo laikotarpį.

Nauja. Asmeninis asistentas iki asmeninės pagalbos teikimo asmeniui pradžios išklauso asmens, kuriam teiks asmeninę pagalbą, ar atstovo informaciją apie asmeninės pagalbos teikimo ypatumus (pavyzdžiui, asmens socialinį dalyvumą, sveikatos sutrikimus ir emocines būsenas).

Teikimo sustabdymas, nutraukimas, teikėjo ar asmeninio asistento keitimas

Patikslintos nuostatos, kada sustabdomas, atnaujinamas ar nutraukiamas asmeninės pagalbos teikimas.

Nauja. Sustabdoma, jei asmeninės pagalbos teikėjas gavo asmeninio asistento ar asmens skundą dėl elgesio, kol bus išsiaiškinta situacija.

Aiškiai apibrėžta, kokie turi būti atliekami veiksmai keičiant asmeninį asistentą ar asmeninės pagalbos teikėją, kaip keičiama Sutartis.

Asmeninės pagalbos teikimo kontrolė

Patikslintos nuostatos, kokius veiksmus atlieka asmeninės pagalbos teikėjas ir savivaldybė.

Nauja. Siūloma numatyti, kad asmeninės pagalbos teikėjas pagal asmeninės pagalbos teikėjo patvirtintą metinį asmeninių asistentų veiklos vertinimo planą (per metus turi būti įvertinta ne mažiau kaip 10 procentų Asmeninės pagalbos teikėjo asmeninių asistentų), taip pat kiekvienu atveju, kai kyla įtarimai, kad asmeninis asistentas teikdamas asmeninę pagalbą nesilaiko Aprašo reikalavimų ir (ar) nesilaiko Sutarties, atlieka asmeninio asistento veiklos vertinimą.

Nauja. Savivaldybės administracija turėtų teisę atlikti patikras asmeninio asistento darbo metu ir įvertinti ar asmeninis asistentas asmeninę pagalbą teikia laikydamasis Sutarties ir Aprašo reikalavimų ar asmeninę pagalbą teikiama kokybiškai ir pagal nustatytą apimtį.

Mokėjimo už asmeninę pagalbą pakeitimai

Tvarkos aprašo nuostatos suderinamos su keičiamu Asmeninės pagalbos poreikio nustatymo ir asmeninės pagalbos teikimo tvarkos aprašu.

Nauja. Siūloma, kad:

- asmens finansinių galimybių mokėti už asmeninę pagalbą vertinimas būtų atliekamas įvertinus asmeninės pagalbos poreikį (t. y. dar iki sprendimo dėl asmeninės pagalbos skyrimo tikslingumo (netikslingumo)).

Pakeitimų įsigaliojimas

- Nuo 2027 m. balandžio 1 d.
- **SVARBU.** asmenims, kuriems asmeninės pagalbos poreikis BUS nustatytas iki pakeitimų įsigaliojimo, **iki jam nustatyto asmeninės pagalbos poreikio termino pabaigos** taikomos iki pakeitimų galiojusios Asmeninės pagalbos poreikio nustatymo ir asmeninės pagalbos teikimo tvarkos aprašo ir Asmens mokėjimo už asmeninę pagalbą dydžio nustatymo tvarkos aprašo nuostatos.

Tolimesni veiksmai

- **SPIS vystymo darbai** (formų pakeitimai, IPTIK klausimyno vaikams perdavimas, sąsaja su Mokinių registru ir Studentų registru).
- Mokymai asmeniniams asistentams ir darbuotojams, atliekantiems asmeninės pagalbos poreikio vertinimą (2027 m. II-III ketv.), kuriuos organizuos Agentūra.

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija